

رابطه بین هزینه فرصت، ریسک پذیری بانک و قیمت سهام با نسبت پرداخت سود سهام

ندا سادات حسینی^{۱*}

الناز تجویدی^۲

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۱۰/۰۱ تاریخ چاپ: ۱۳۹۹/۱۰/۰۶

چکیده

هدف از تحقیق حاضر، بررسی تأثیر ریسک پذیری بانکها، هزینه فرصت (نسبت کفایت سرمایه) و قیمت سهام (ارزش فعلی عایدات انتظاری بانک)، بر نسبت پرداخت سود سهام است. با استفاده از نمونه ای متشکل از ۱۸ بانک دارای مجوز فعالیت از بانک مرکزی، در دوره زمانی ۷ ساله (۱۳۸۷-۱۳۹۳)، بررسی سؤالات پژوهش بررسی شدند. هر یک از فرضیه های تحقیق با به کارگیری روش رگرسیون خطی چند متغیره و داده های "ترکیبی/تلفیقی" مورد آزمون قرار گرفته اند. نتایج آزمون فرضیه ها حاکی از آن است که بین معیار معکوس ریسک پذیری و هزینه فرصت (نسبت کفایت سرمایه) با نسبت پرداخت سود سهام رابطه معکوس و معناداری وجود دارد. این نتایج تأیید کننده این دیدگاه است که با کاهش ریسک پذیری و نسبت کفایت سرمایه بانک، سود سهام پرداختی بانک بر اساس معیارهای مختلف (سود سهام پرداختی به ارزش بازار، سود سهام پرداختی به ارزش دفتری، سود سهام پرداختی به درآمد سهام)، به طور چشمگیری کاهش می یابد. ولیکن بین ارزش فعلی عایدات انتظاری بانک و معیارهای مختلف نسبت پرداخت سود سهام رابطه معکوس ولی معنادار نبوده است. به بیان دیگر، سود سهام پرداختی بانکها مستقل از ارزش فعلی عایدات انتظاری است. در نتیجه با افزایش ارزش فعلی عایدات انتظاری، سود سهام پرداختی بانک بر اساس معیارهای مختلف، تحت تأثیر قرار نمی گیرد. پژوهش حاضر از لحاظ هدف، کاربردی بوده و روش پژوهش آن از نوع «علی» یا «پس رویدادی» است. این نوع روش، برای انجام پژوهش هایی به کار می رود که در صدد بررسی علت یا علل روابط معینی است که در گذشته روی داده و به اتمام رسیده است.

واژه گان کلیدی

ریسک پذیری، نسبت کفایت سرمایه، ارزش فعلی عایدات انتظاری، نسبت پرداخت سود سهام.

۱. کارشناسی ارشد حسابداری، دانشگاه شهیدبهشتی، تهران، ایران. (ndhosseini89@yahoo.com)

۲. استادیار دانشکده مدیریت و حسابداری دانشگاه شهیدبهشتی، تهران، ایران. (elnaztaj@gmail.com)

مقدمه

مؤسسات و نهادهای مالی در ساختار اقتصادی جوامع از اهمیت بالایی برخوردارند و ماهیت فعالیت های تجاری و سرمایه گذاری به گونه ای است که کسب بازده، مستلزم تحمل ریسک است؛ به عبارت دیگر ریسک یکی از مشخصه های اصلی بازار مالی می باشد به طوری که به حداکثر رساندن ثروت سهامداران تحت تأثیر آن قرار دارد. در بین کلیه نهادهای موجود در یک کشور نهاد اقتصادی از اهمیت و جایگاه ویژه ای برخوردار است. این نهاد علاوه بر اینکه بر نهاد های سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و غیره تأثیرات فراوانی می گذارد، تأثیرات بسیاری نیز از آنها می پذیرد. در این بازارها که پس انداز کنندگان، وجوه مازاد خود را در اختیار نیازمندان و استفاده کنندگان وجوه قرار می دهند، بورس مکانی برای نقل و انتقال این وجوه و تأمین مالی شرکت ها و مؤسسات فعال در بازار سرمایه به شمار می رود. در حقیقت اقتصاد بازار بر مبنای سیستم های مالی قرار دارد که در جهت فراهم آوردن سیگنال های صحیح قیمت برای تخصیص بهینه منابع محدود طراحی شده اند (همتی و محبی نژاد، ۱۳۸۸).

اصولاً هر فعالیت اقتصادی با درجه ای از ریسک همراه است. سودآوری یا بقای یک بنگاه به عوامل متعددی بستگی دارد که برخی از آنها در کنترل و برخی دیگر خارج از کنترل بنگاه است. یک بنگاه تولیدی می تواند اندازه بنگاه، تعداد کارکنان، میزان تولید و مواردی از این دست را کنترل کند ولی به عوامل دیگری نظیر قیمت های آینده، نرخ ارز، شرایط سیاسی و فعالیت های بنگاه های رقیب کنترل چندانی ندارد. لذا ریسک را هیچ گاه نمی توان کاملاً حذف کرد. در صنعت بانکداری، تعداد و تنوع عملیات بانکی و ماهیت های متفاوت آنها، محدودیت سرمایه بانک و میزان آن، حفظ وضعیت منابع و منافع سپرده گذاران و نوع وظیفه بانکهاست که آنها را از دیگر واحدهای اقتصادی متمایز کرده است. بانکها و مؤسسات مالی نیز مانند هر بنگاه اقتصادی دیگر با ریسک مواجه هستند. ماهیت فعالیت های مالی و سروکار داشتن آن با مفاهیمی نظیر اعتبار، سیستم های پرداخت و نرخ های مختلف، این گونه مؤسسات را در برابر ریسک های ویژه ای قرار می دهد (یزدان پناه و شکیب حاجی آقا، ۱۳۸۸)، لذا در این مقاله به بررسی تأثیر ریسک پذیری بانکها، هزینه فرصت (نسبت کفایت سرمایه) و قیمت سهام (ارزش فعلی عایدات انتظاری بانک)، بر نسبت پرداخت سود سهام، با استفاده از نمونه ای از بانکهای دارای مجوز فعالیت از بانک مرکزی، پرداخته شده است.

مبانی نظری

متغیر وابسته پژوهش حاضر، نسبت پرداخت سود سهام در بانکها است که بر اساس سه معیار سود سهام پرداختی به ارزش بازار حقوق صاحبان سهام^۱، سود سهام پرداختی به ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام^۲ و سود سهام پرداختی به درآمد سهام^۳ مورد بررسی قرار می گیرد.

مروری بر پیشینه تحقیق

بلو (۲۰۱۷)، در تحقیقات قبلی استدلال می کند که فرآیند واسطه پذیری مبهم است و عدم قطعیت در مورد ریسک بانکها را تولید می کند که ممکن است بر کارایی قیمت سهام بانک تأثیر منفی بگذارد. با استفاده از نظرات هو (۲۰۰۵) ضریب تاخیر قیمت ناکارآمدی قیمت سهام را می گیرد، شواهدی در حمایت از این ایده می یابیم که به طور مثبت با تاخیر قیمت مرتبط است. سهام بانک به طور محسوسی نسبت به سهام مشابه غیر بانکی تاخیر بالاتری دارد. این سطح

^۱ DY

^۲ DE

^۳ DP

بالاخر تأخیر، در بخشی از مقیاس های مبتنی بر بازار و همچنین ترکیب دارایی ترازنامه، به وجود می آید. یافته های ما نشان می دهند که عدم شفافیت حساب بانک ها کارایی بازارهای مالی را کاهش می دهد.

شیانگ لی و دن سو (۲۰۱۷) در مقاله ای تحت عنوان تأثیر جهانی شدن مالی بر ریسک بانک و نقش خطر ریسک که در این مقاله به بررسی تأثیر جهانی شدن مالی بر ریسک بانکی با تأکید بر نقش ریسک رولینگ می پردازد به طوری که جهانی سازی مالی با افزایش هزینه فرصت که بر مشکل هماهنگی میان طلبکاران کوتاه مدت تأثیر می گذارد و تغییر انگیزه های بانک ها برای ریسک پذیری و تغییر ریسک سیستماتیک، مشخص می شود. این مدل سه پیش بینی را تولید می کند که از جمله: (۱) در کوتاه مدت، جهانی شدن مالی، بانک های دارای تأمین مالی کوتاه مدت را به خطر می اندازد؛ (۲) بانک های میانی سطحی حساس تر به تأثیرات جهانی شدن مالی هستند و بیشتر از بقیه به خطر می اندازند؛ و (۳) در بلندمدت، جهانی شدن مالی منجر به ریسک سیستماتیک در نظام مالی می شود، اما اثرات دقیق آن بستگی به مبانی اقتصادی کشور و کیفیت نهادی دارد. در این مقاله جهانی شدن مالی؛ ریسک پذیری؛ تغییر ریسک سیستمیک؛ خطر راندگی از جمله کلید واژه های آن است.

چو و یانگ (۲۰۱۵)، به بررسی ادبیات تجربی با بررسی اثرات ریسک و رقابت بر سودآوری در صنعت بانکداری چین (بانک های دولتی، سهامی و تجاری شهر) طی دوره ۲۰۰۳-۲۰۱۱ تحت یک روش عمومی متمرکز سیستم GMM پرداخت. نتایج نشان می دهد که هیچ تأثیری در رابطه با تأثیرات رقابت و ریسک سودآوری سهام بانکی وجود ندارد، در حالی که مشخص شده است که سودآوری سهام بانک های چین تحت تأثیر مالیات، هزینه سربار، بهره وری کار و تورم است. این مطالعه پیامدهای سیاست گذاری در صنعت بانکداری چین و انواع مختلف مالکیت بانک های تجاری چین را فراهم می کند.

فغانی ماکرانی و همکاران (۱۳۹۵)، در مطالعه ای با عنوان "بررسی رابطه میان مسئولیت پذیری اجتماعی و ریسک کاهش قیمت سهام در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران"، پرداختند. قلمرو زمانی تحقیق شامل ۵ سال متوالی از ۱۳۸۹ الی ۱۳۹۳ و نمونه آماری شامل ۱۱۰ شرکت از شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است. در این پژوهش برای اندازه گیری ریسک کاهش قیمت سهام از مدل هاتن و همکاران (۲۰۰۹)، برای سنجش گزارشگری مسئولیت اجتماعی بعنوان متغیر مستقل از چک لیست برزگر (۱۳۹۲) و جهت آزمون فرضیه از الگوی رگرسیون لجستیک استفاده شده است. نتایج نشان از وجود رابطه ای معناداری بین گزارشگری مسئولیت اجتماعی و ریسک کاهش قیمت سهام دارد.

محمد آبادی و زمانی (۱۳۹۴)، در پژوهشی تحت عنوان به بررسی "رابطه بین ریسک پذیری شرکت و عملکرد مالی با تأکید بر سازوکارهای راهبری شرکتی" پرداختند. برای این منظور داده های مربوط به ۱۰۱ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران برای سال های ۱۳۸۴ الی ۱۳۹۱ جمع آوری و روش همبستگی و با استفاده از رگرسیون خطی مورد بررسی قرار گرفت. یافته های حاصل از پژوهش نشان داد که میزان ریسک پذیری شرکت ها رابطه مثبت و معناداری با عملکرد مالی آن ها دارد. همچنین درصد اعضای مستقل هیات مدیره، اثر منفی و معناداری بر میزان ریسک پذیری شرکت دارد؛ ولی درصد مالکیت سهامداران نهادی و تعداد اعضای هیات مدیره با میزان ریسک پذیری رابطه معناداری ندارند. در رابطه با اثر ساختار هیات مدیره و مالکیت نهادی بر رابطه

بین ریسک پذیری و عملکرد مالی، یافته ها نشان داد که استقلال هیات مدیره، اندازه هیات مدیره و درصد مالکیت سهامداران نهادی بر رابطه بین ریسک پذیری و عملکرد مالی اثر مثبتی دارند و این رابطه را تقویت می کنند. نوری بروجردی و همکاران (۱۳۹۲) در پژوهشی تحت عنوان به بررسی "مدیریت سود، ریسک سهام و نوسانات درآمد در بانک های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران" پرداختند. نتایج آزمون فرضیات نشان داد که در صورتی که داده های سالیانه مبنای تهیه متغیرها باشد تنها رابطه ریسک ویژه با مدیریت سود معنادار است اما زمانی که متغیرها از داده های میان دوره تهیه شوند هر سه ریسک یاد شده با مدیریت سود مرتبط می باشد.

فرضیه های تحقیق

فرضیه اول تحقیق

ریسک پذیری بانک (معیار معکوس) با نسبت پرداخت سود سهام رابطه منفی دارد.

فرضیه دوم تحقیق

بانکها با نسبت کفایت سرمایه پایین، سود سهام کمتری نسبت به بانکهای با نسبت کفایت سرمایه بالا، پرداخت می کنند.

فرضیه سوم تحقیق

ارزش فعلی عایدات انتظاری بانک با نسبت پرداخت سود سهام رابطه منفی دارد.

جامعه آماری، نمونه آماری و قلمرو زمانی تحقیق

جامعه آماری این پژوهش از کلیه بانکهای دارای مجوز فعالیت از بانک مرکزی طی دوره زمانی ۱۳۸۷ الی ۱۳۹۳ (دوره ۷ ساله) تشکیل می شود. لازم به ذکر است به دلیل ماهیت متغیرهای پژوهش، دوره نهایی پژوهش منوط به سالهای ۱۳۸۸ الی ۱۳۹۲ گردید. نمونه آماری شامل بانکهایی است که دارای ویژگی های زیر هستند:

- ۱- جهت همگن بودن داده ها، در طی دوره مورد بررسی (۱۳۸۷-۱۳۹۳) تغییر سال مالی نداشته باشند.
- ۲- اطلاعات مالی لازم به منظور استخراج داده های مورد نیاز در دسترس باشد.

با توجه به شرایط یاد شده، تعداد ۱۸ بانک، در دوره زمانی ۱۳۸۷ الی ۱۳۹۳ به عنوان نمونه انتخاب شدند.

روش پژوهش

پژوهش حاضر از لحاظ هدف، کاربردی بوده و روش پژوهش آن از نوع «علی» یا «پس رویدادی» است. این نوع روش، برای انجام پژوهش هایی به کار می رود که در صدد بررسی علت یا علل روابط معینی است که در گذشته روی داده و به اتمام رسیده است. این نوع روش پژوهش، از آن جهت که در صدد دستیابی به رابطه علی و یا علت و معلولی بین عوامل پژوهش می باشد، از اعتبار نسبتاً زیادی برخوردار است. در این نوع پژوهش ها، امکان دست کاری متغیرها توسط پژوهشگر و یا ایجاد شرایط «مصنوعی» و یا آزمایشگاهی توسط وی، بنا به علل متعددی امکان پذیر نمی باشد.

الگوهای تحقیق

متغیر وابسته پژوهش حاضر، نسبت پرداخت سود سهام در بانکها است که بر اساس سه معیار سود سهام پرداختی به ارزش بازار حقوق صاحبان سهام^۴، سود سهام پرداختی به ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام^۵ و سود سهام پرداختی به درآمد سهام^۶ مورد بررسی قرار می گیرد و از الگوهای زیر پیروی می کنند:

^۴ DY

^۵ DE

^۶ DP

فرضیه اول:

$$(۱ \text{ رابطه}) D_{it} = \beta_0 + \beta_1 LNZ_{it} + \beta_2 RER_{it} + \beta_3 ROA_{it} + \beta_4 SIZE_{it} + \beta_5 LG_{it} + \delta_{it}$$

$$(۲ \text{ رابطه}) DE_{it} = \beta_0 + \beta_1 LNZ_{it} + \beta_2 RER_{it} + \beta_3 ROA_{it} + \beta_4 SIZE_{it} + \beta_5 LG_{it} + \delta_{it}$$

$$(۳ \text{ رابطه}) DP_{it} = \beta_0 + \beta_1 LNZ_{it} + \beta_2 RER_{it} + \beta_3 ROA_{it} + \beta_4 SIZE_{it} + \beta_5 LG_{it} + \delta_{it}$$

فرضیه دوم:

$$DY_{it} = \beta_0 + \beta_1 CLOSE_{it} + \beta_2 RER_{it} + \beta_3 ROA_{it} + \beta_4 SIZE_{it} + \beta_5 LG_{it} + \delta_{it} (۱ \text{ رابطه})$$

$$DE_{it} = \beta_0 + \beta_1 CLOSE_{it} + \beta_2 RER_{it} + \beta_3 ROA_{it} + \beta_4 SIZE_{it} + \beta_5 LG_{it} + \delta_{it} (۲ \text{ رابطه})$$

$$DP_{it} = \beta_0 + \beta_1 CLOSE_{it} + \beta_2 RER_{it} + \beta_3 ROA_{it} + \beta_4 SIZE_{it} + \beta_5 LG_{it} + \delta_{it} (۳ \text{ رابطه})$$

فرضیه سوم:

$$(۱ \text{ رابطه}) DY_{it} = \beta_0 + \beta_1 HIGH_{it} + \beta_2 RER_{it} + \beta_3 ROA_{it} + \beta_4 SIZE_{it} + \beta_5 LG_{it} + \delta_{it}$$

$$(۲ \text{ رابطه}) DE_{it} = \beta_0 + \beta_1 HIGH_{it} + \beta_2 RER_{it} + \beta_3 ROA_{it} + \beta_4 SIZE_{it} + \beta_5 LG_{it} + \delta_{it}$$

$$(۳ \text{ رابطه}) DP_{it} = \beta_0 + \beta_1 HIGH_{it} + \beta_2 RER_{it} + \beta_3 ROA_{it} + \beta_4 SIZE_{it} + \beta_5 LG_{it} + \delta_{it}$$

DY_{it} = سود سهام پرداختی به ارزش بازار حقوق صاحبان سهام.

DE_{it} = سود سهام پرداختی به ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام.

DP_{it} = سود سهام پرداختی به درآمد سهام.

LNZ_{it} = متغیر مستقل معیار معکوس ریسک پذیری بانک.

RER_{it} = متغیر کنترلی نسبت سود انباشته بانک i در دوره زمانی t ، بر کل حقوق صاحبان سهام بانک i در دوره زمانی t .

ROA_{it} = متغیر کنترلی سودآوری است که برابر است با سود خالص بانک i در سال t به علاوه تسهیلات معوق بانک i در سال t تقسیم بر کل دارایی های بانک i در سال t .

$SIZE_{it}$ = متغیر کنترلی اندازه بانک می باشد که برابر است با لگاریتم دارایی های بانک i در دوره زمانی t .

LG_{it} = متغیر کنترلی رشد تسهیلات بانک می باشد که برابر است با لگاریتم تسهیلات بانک i در دوره زمانی t ، به کسر لگاریتم تسهیلات بانک i در دوره زمانی $t-1$.

$CLOSE_{it}$ = متغیر مستقل معیار معکوس مجازی (دو وجهی) نسبت کفایت سرمایه بانک.

$HIGH_{it}$ = متغیر مستقل مجازی (دو وجهی) ارزش فعلی عایدات انتظاری بانک.

نتایج آزمون فرضیه ها

نتایج حاصله در جدول ۱ نشان می دهد که تأثیر معیار معکوس ریسک پذیری بانک بر معیارهای مختلف نسبت پرداخت سود سهام، منفی و معنی دار بوده است. این امر نشان می دهد که با کاهش ریسک پذیری بانکها، سود سهام پرداختی بانکها بر اساس معیارهای مختلف، به طور چشمگیری کاهش یافته است. این امر حاکی از آن است که کاهش ریسک - پذیری بانکها، عاملی مؤثر در کاهش پرداخت سود به سهامداران است.

نتایج همچنین نشان می‌دهد که تأثیر اندازه بانک بر معیارهای مختلف نسبت پرداخت سود سهام توسط بانکها، مثبت و معنی دار بوده است. این موضوع نشان می‌دهد که بانکهای بزرگتر، از سود سهام پرداختی بیشتری طی دوره پژوهش برخوردار بوده‌اند. دیگر نتایج حاکی از تأثیر مثبت و معنی دار سودآوری بانک بر سود سهام پرداختی به ارزش بازار، تأثیر مثبت و معنی دار رشد تسهیلات بر سود سهام پرداختی به درآمد سهام و همچنین تأثیر منفی و معنی دار نسبت سود انباشته بر سود سهام پرداختی به درآمد سهام است.

جدول ۱- تأثیر معیار معکوس ریسک پذیری بانکها بر معیارهای نسبت پرداخت سود سهام

متغیرها	سود سهام پرداختی به ارزش بازار DY			سود سهام پرداختی به ارزش دفتری DE			سود سهام پرداختی به درآمد DP		
	ضرایب	مقدار	احتمال	ضرایب	مقدار	احتمال	ضرایب	مقدار	احتمال
	رگرسیون	آماره t	آماره t	رگرسیون	آماره t	آماره t	رگرسیون	آماره t	آماره t
مقدار ثابت C	-۰/۱۶	-۲/۹۷	۰/۰۰۳۹	-۰/۰۷	-۱/۰۵	۰/۲۹۴۵	-۰/۹۷	-۱/۵۴	۰/۱۲۸۰
ریسک-پذیری بانک LNZ	-۰/۰۴	-۷/۶۳	۰/۰۰۰۰	-۰/۰۲	-۲/۸۳	۰/۰۰۸۵	-۰/۰۴	-۴/۸۱	۰/۰۰۰۰
نسبت سود انباشته RER	-۰/۱۰	-۱/۹۷	۰/۰۵۲۳	-۰/۰۴	-۰/۷۲	۰/۴۷۱۸	-۰/۷۴	-۲/۴۴	۰/۰۱۷۳
سودآوری بانک ROA	۰/۳۵	۲/۰۲	۰/۰۴۶۴	۰/۲۲	۱/۰۵	۰/۲۹۴۸	-۰/۲۲	-۰/۲۲	۰/۸۲۸۳
اندازه بانک SIZE	۰/۰۴	۴/۳۹	۰/۰۰۰۰	۰/۰۳	۲/۳۹	۰/۰۱۸۹	۰/۳۳	۲/۵۳	۰/۰۱۳۷
رشد تسهیلات LG	۰/۰۰۱	۰/۲۴	۰/۸۱۲۴	۰/۰۰۳	۰/۷۷	۰/۴۴۱۶	۰/۰۶	۲/۴۵	۰/۰۱۶۸

نتایج حاصله در جدول ۲ نشان می‌دهد که تأثیر معیار معکوس نسبت کفایت سرمایه بانک بر معیارهای مختلف نسبت پرداخت سود سهام، منفی و معنی دار (البته در رابطه با سود سهام پرداختی به ارزش بازار در سطح اطمینان ۹۰٪) بوده است. این امر نشان می‌دهد که با کاهش نسبت کفایت سرمایه بانکها، سود سهام پرداختی بر اساس معیارهای

مختلف، به طور چشمگیری کاهش یافته است. این امر حاکی از آن است که کاهش نسبت کفایت سرمایه بانکها نیز، عاملی مؤثر در کاهش پرداخت سود به سهامداران است.

نتایج همچنین نشان می‌دهد که تأثیر اندازه بانک بر معیارهای مختلف نسبت پرداخت سود سهام توسط بانکها، مثبت و معنی دار بوده است. این موضوع نشان می‌دهد که بانکهای بزرگتر، از سود سهام پرداختی بیشتری طی دوره پژوهش برخوردار بوده‌اند. دیگر نتایج حاکی از تأثیر مثبت و معنی دار سودآوری بانک بر سود سهام پرداختی به ارزش بازار و همچنین تأثیر مثبت و معنی دار رشد تسهیلات بر سود سهام پرداختی به درآمد سهام است.

جدول ۲- تأثیر معیار معکوس نسبت کفایت سرمایه بانکها بر معیارهای نسبت پرداخت سود سهام

آماره‌ها- متغیر	سود سهام پرداختی به ارزش بازار DY			سود سهام پرداختی به ارزش دفتری DE			سود سهام پرداختی به درآمد سهام DP		
	ضرایب	مقدار	احتمال	ضرایب	مقدار	احتمال	ضرایب	مقدار	احتمال
	رگرسیون	آماره t	آماره t	رگرسیون	آماره t	آماره t	رگرسیون	آماره t	آماره t
مقدار ثابت C	-۰/۱۸	-۳/۷۶	۰/۰۰۰۳	-۰/۱۵	-۲/۵۷	۰/۰۱۱۸	-۱/۲۱	-۱/۹۶	۰/۰۵۴۱
نرخ کفایت سرمایه بانک CLOSE	-۰/۰۲	-۱/۷۱	۰/۰۹۰۲	-۰/۰۴	-۲/۶۷	۰/۰۰۹۱	-۰/۰۶	-۶/۵۴	۰/۰۰۰۰
نسبت سود انباشته RER	-۰/۰۹	-۱/۷۹	۰/۰۷۶۶	-۰/۰۲	-۰/۳۰	۰/۷۶۱۹	-۰/۵۸	-۱/۸۲	۰/۰۷۳۲
سودآوری بانک ROA	۰/۳۵	۲/۰۴	۰/۰۴۴۴	۰/۳۰	۱/۵۱	۰/۱۳۵۱	-۰/۰۰۲	-۰/۰۰۲	۰/۹۹۸۶
اندازه بانک SIZE	۰/۰۵	۴/۸۷	۰/۰۰۰۰	۰/۰۴	۳/۶۰	۰/۰۰۰۵	۰/۳۵	۲/۶۷	۰/۰۰۹۴
رشد تسهیلات LG	۰/۰۰۱	۰/۳۶	۰/۷۱۹۱	۰/۰۰۳	۰/۷۴	۰/۴۵۹۸	۰/۰۶	۲/۲۸	۰/۰۲۶۱

نتایج حاصله در جدول ۳ نشان می‌دهد که تأثیر ارزش فعلی عایدات انتظاری بانک بر معیارهای مختلف نسبت پرداخت سود سهام، منفی ولی معنی دار نبوده است. این امر نشان می‌دهد که با افزایش ارزش فعلی عایدات انتظاری بانکها، سود سهام پرداختی بانکها بر اساس معیارهای مختلف، تحت تأثیر قرار نمی‌گیرد. به بیان دیگر، سود سهام پرداختی بانکها مستقل از ارزش فعلی عایدات انتظاری است.

نتایج همچنین نشان می‌دهد که تأثیر اندازه بانک بر معیارهای مختلف نسبت پرداخت سود سهام توسط بانکها، مثبت و معنی دار بوده است. این موضوع نشان می‌دهد که بانکهای بزرگتر، از سود سهام پرداختی بیشتری طی دوره پژوهش برخوردار بوده‌اند. دیگر نتایج حاکی از تأثیر مثبت و معنی دار سودآوری و تأثیر منفی و معنی دار نسبت سود انباشته بر سود سهام پرداختی به ارزش بازار، تأثیر مثبت و معنی دار رشد تسهیلات بر سود سهام پرداختی به درآمد سهام و همچنین تأثیر منفی و معنی دار نسبت سود انباشته بر سود سهام پرداختی به درآمد سهام است.

جدول ۳- تأثیر ارزش فعلی عایدات انتظاری بانک بر معیارهای نسبت پرداخت سود سهام

آماره‌ها- متغیر وابسته متغیرها	سود سهام پرداختی به ارزش بازار DY			سود سهام پرداختی به ارزش دفتری DE			سود سهام پرداختی به درآمد سهام DP		
	ضرایب رگرسیونی	مقدار آماره t	احتمال آماره t	ضرایب رگرسیونی	مقدار آماره t	احتمال آماره t	ضرایب رگرسیونی	مقدار آماره t	احتمال آماره t
مقدار ثابت C	-۰/۱۶	-۳/۳۹	۰/۰۰۱۱	-۰/۱۱	-۱/۷۸	۰/۰۷۷۹	-۱/۲۰	-۱/۹۴	۰/۰۵۶۲
ارزش فعلی عایدات انتظاری بانک HIGH	-۰/۰۱	-۰/۸۰	۰/۴۲۶۹	-۰/۰۱	-۰/۷۵	۰/۴۵۶۳	-۰/۰۲	-۰/۳۳	۰/۷۴۰۲
نسبت سود انباشته RER	-۰/۱۱	-۲/۰۶	۰/۰۴۲۲	-۰/۰۴	-۰/۷۳	۰/۴۶۵۹	-۰/۶۶	-۲/۱۷	۰/۰۳۳۶
سودآوری بانک ROA	۰/۳۴	۱/۹۷	۰/۰۴۹۸	۰/۲۴	۱/۱۹	۰/۲۳۵۸	-۰/۰۷	-۰/۰۷	۰/۹۴۴۹
اندازه بانک SIZE	۰/۰۴	۴/۵۰	۰/۰۰۰۰	۰/۰۳	۲/۶۷	۰/۰۰۹۱	۰/۳۴	۲/۶۳	۰/۰۱۰۵

رشد تسهیلات LG	۰/۰۰۱	۰/۴۳	۰/۶۷۰۱	۰/۰۰۳	۰/۸۰	۰/۴۲۸۰	۰/۰۶	۲/۲۵	۰/۰۲۸۰
----------------------	-------	------	--------	-------	------	--------	------	------	--------

نتیجه گیری

به طور کلی نتایج حاصل از بررسی سایر متغیرهای پژوهش نشان می دهند که میزان سود سهام پرداختی بانکها بر اساس معیارهای مختلف تا حد زیادی تحت تأثیر اندازه بانک، سودآوری و رشد تسهیلات می باشد. این بدین معنی است که بانکهای بزرگتر با رشد تسهیلات بالا، میزان سود سهام بیشتری پرداخت می کنند و از شرایط بهتری برخوردار هستند. همچنین نتایج حاکی از پژوهش حاکی از آن است که همبستگی مثبت و معنی داری بین معیارهای مختلف نسبت پرداخت سود سهام بانکها (سود سهام پرداختی به ارزش بازار، سود سهام پرداختی به ارزش بازار و سود سهام پرداختی به درآمد سهام) وجود دارد. لذا از همسوئی بالایی برخوردارند.

با توجه به همبستگی بالای نسبت پرداخت سود سهام بانکها با معیار معکوس ریسک پذیری بانک، می توان نتیجه گرفت بانکها با ریسک پذیری پایین، سود سهام کمتری پرداخت می کنند.

همبستگی مثبت بین معیارهای نسبت پرداخت سود سهام بانکها با اندازه بانک، نشاندهنده این است که بانکهای بزرگتر با قبول ریسک بالاتر، سود سهام بیشتری پرداخت می کنند و وجود همبستگی مثبت میان معیار معکوس نسبت کفایت سرمایه و نسبت سود انباشته با اندازه بانکها، بیانگر این است که بانکهای بزرگتر دارای نسبت کفایت سرمایه پایین و نسبت سود انباشته بالایی هستند.

به طور کلی می توان نتیجه گرفت بانکهای بزرگتر با پذیرش ریسک بالاتر در سیستم بانکی از نسبت سود انباشته بالاتری برخوردارند و این در حالی است که با کاهش ریسک پذیری بانکها ارزش بانک به طور چشمگیری افزایش می یابد.

محدودیت های پژوهش

در انجام هر تحقیقی محدودیت هایی وجود دارد که ممکن است نتایج تحقیق را تحت تأثیر قرار دهد. محدودیت های این تحقیق نیز به شرح زیر است:

۱. به دلیل محدودیت شدید در دسترسی به اطلاعات بانکهای دولتی و دولتی تخصصی، این بانکها از نمونه مورد بررسی حذف شدند و تعمیم نتایج به جامعه باید با احتیاط صورت گیرد.
۲. در این تحقیق به دلیل در دسترس نبودن اطلاعات سالهای ۱۳۸۷ الی ۱۳۸۹ بانکهای پذیرفته شده در فرابورس ایران، از اطلاعات سال ۱۳۹۰ این بانکها برای سالهای ماقبل نیز استفاده شده است تا امکان آزمون فرضیات پژوهش برای دوره مورد بررسی فراهم گردد و حجم نمونه بیش از حد کاهش نیابد.

پیشنادهای حاصل از پژوهش

پیشنهاد می شود مدیران بانکها قبل از پرداخت سود به سهامداران خود، به عوامل تأثیرگذار بر نسبت پرداخت سود سهام به خصوص میزان ریسک موجود در بانکها توجه ویژه نمایند. نمونه آماری این پژوهش شامل تعداد اندکی از بانکهای دولتی و غیر دولتی بوده است، در پژوهش های بعدی می توان در صورت دست داشتن اطلاعات کافی، از سایر بانکهای غیر دولتی، دولتی و تخصصی نیز استفاده و نتایج را در سطح وسیع تری بررسی نمود.

منابع

۱. سید نورانی، سید محمدرضا؛ امیری، حسین؛ محمدیان، عادل (۱۳۹۱)؛ "رابطه علیت بین سرمایه بانک و سودآوری (با تأکید بر جنبه نظارتی ساختار سرمایه)"، فصلنامه پژوهش های رشد و توسعه اقتصادی، سال دوم، شماره ۶، صص ۴۴-۱۱.
۲. فغانی ماکرانی، خسرو، (۱۳۹۵)، بررسی رابطه میان مسئولیت پذیری اجتماعی و ریسک کاهش قیمت سهام در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، فصلنامه علمی پژوهشی دانش سرمایه گذاری، شماره نوزدهم، صفحات ۲۸۳-۲۶۹.
۳. محمدآبادی، حمید، زمانی، زینب، (۱۳۹۵)، بررسی رابطه بین ریسک پذیری شرکت و عملکرد مالی با تأکید بر سازوکارهای راهبری شرکتی، فصلنامه علمی پژوهشی مطالعات تجربی حسابداری مالی، شماره ۴۲، صفحات ۱۴۱-۱۷۰.
۴. نوری بروجردی، پیمان، سوری، داود، اشرف گنجویی، محمدعلی، (۱۳۹۲)، مدیریت سود، ریسک سهام و نوسانات درآمد در بانک های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، مطالعات کمی در مدیریت، شماره سوم، صفحات ۱۶۵-۱۸۳.
۵. همتی، عبدالناصر؛ محبی نژاد، شادی (۱۳۸۸)؛ "ارزیابی تأثیر متغیرهای کلان اقتصادی بر ریسک اعتباری بانکها"، پژوهشنامه اقتصادی، شماره ۶، صص ۵۹-۳۳.
۶. یزدان پناه، احمد؛ شکیب حاجی آقا، سکینه (۱۳۸۸)؛ "عوامل مؤثر بر ریسک نقدینگی بانکها (مطالعه موردی بانک ملت)"، مجله مطالعات مالی، شماره ۳، صص ۵۴-۲۷.
7. Faghani Makrani, Khosrow (2016), The Relationship between Social Responsibility and the Risk of Reducing Stock Prices in Companies Acquired in Tehran Stock Exchange, Journal of Investment Knowledge, No. 19, pp. 283-269.
8. Hemati, Abdol Nasser, Mohebi Nejad, Shadi (2009), "Assessment of the Effect of Macroeconomic Variables on Credit Risk of Banks", Economic Research, No. 6, pp. 59-33.
9. Mohammad Abadi, Hamid, Zamani, Zeynab, (2016), Investigating the relationship between corporate risk taking and financial performance with emphasis on corporate governance mechanisms, Journal of Financial Accounting Empirical, No. 42, pp. 141-170.
10. Nouri Boroujerdi, Peyman, Souri, Davood, Ashraf Ganjueh, Mohammad Ali (2014), Profit Management, Stock Risk and Income Fluctuations in Banks Listed in Tehran Stock Exchange, Quantitative Studies in Management, No. 3, pp. 165-183.
11. Shung-Ho chu, wein jie yang, (2015) "The Impact of Interest Rates on Bank Risk-Taking: A Comparison Between State-Owned Banks and Joint-Stock Banks in china " 2nd International Conference on Industrial Economics System 2015, pp 359-365.
12. Xiang Li, Dan Su. (2017), " Effect of Financial Globalization on Bank risk: Role of Rollover risk", 28 Jun 2017 .
13. Yazdanpanah, Ahmad, Shakib Haji Agha, Sakineh (2009), " Affective Factors on Liquidity Risks of Banks (A Case Study of the Mellat Bank)", Journal of Financial Studies, No. 3, pp. 54-27.

The relationship between opportunity cost, bank risk and stock price with dividend payout ratio

Neda Sadat Hosseini * 1

Elnaz Tajwidi 2

Date of Receipt: 2020/12/21 Date of Issue: 2020/12/26

Abstract

The aim of this study was to evaluate whether banks risk-taking, opportunity cost (capital adequacy ratio) and charter value (the present value of expected bank earnings), affects the dividend payout ratio? By using a sample of 18 banks licensed activity of the central bank, the 7-year period (1387-1393), were studied babies. Each of the hypotheses by using multivariate linear regression and data "pool / panel" has been tested. The results of tests show that between the inverse measure of risk-taking and opportunity cost (capital adequacy ratio), with dividend payout ratio there is a significant negative relationship. These results confirm the view that with reduction of risk-taking and capital adequacy ratio of banks, dividend payout ratio of Bank on the basis of various criteria (dividends to market value of equity, dividends to book value of equity, dividends to net income), to dramatically reduced. But between the charter value of bank and dividend payout ratio of Bank on the basis of various criteria, there is a negative relationship but not significantly. As a result, the increase in the charter value, dividend payout ratio of Bank on the basis of various criteria, will not be affected. The present research is applied in terms of purpose and its research method is "causal" or "post-event". This type of method is used to conduct research that seeks to investigate the cause or causes of certain relationships that have occurred in the past and have been completed.

Keywords

Risk-taking, capital adequacy ratio, the present value of expected earnings (charter value), dividend payout ratio.

1. Master of Accounting, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran. (ndhosseini89@yahoo.com)
2. Assistant Professor, School of Management and Accounting, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran. (elnaztaj@gmail.com)